

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Cdo/271/2020
Identifikačné číslo spisu: 2117211977
Dátum vydania rozhodnutia: 23.02.2022
Meno a priezvisko: Mgr. Dušan Čimo
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2022:2117211977.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci starostlivosti o maloleté deti 1/ M. E., narodenú X. D. XXXX a 2/ A. E., narodenú XX. J. XXXX, obe bytom u matky a zastúpené kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Komárno, matky JUDr. Ing. P. R., trvale bytom v T. A. XX a otca Q. E., trvale bytom v Q., P. XX, zastúpeného JUDr. Luciou Sukopovou, advokátkou v Trnave, Františkánska 5 a Mgr. Elenou Szabóovou, advokátkou v Nových Zámkoch, Hlavné námestie 7, o úpravu práv a povinností rodičov k maloletým deťom, vedenej na Okresnom súde Trnava pod sp. zn. 27P/77/2017, o dovolaní otca proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 18. marca 2020 sp. zn. 23CoP/55/2019, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Rozsudkom z 22. mája 2019, č. k. 27 P 77/2017-779 Okresný súd Trnava (ďalej len „súd prvej inštancie“): I. maloleté deti zveril do osobnej starostlivosti matky s tým, že matka bude maloleté deti zastupovať a spravovať ich majetok; II. otcovi uložil povinnosť platiť výživné na maloletú M. vo výške 275 € mesačne s účinnosťou od 2. mája 2017 do 31. augusta 2018, a od 1. septembra 2018 vo výške 300 € mesačne, vždy do 15. dňa v mesiaci vopred k rukám matky; III. otcovi uložil povinnosť platiť výživné na maloletú A. vo výške 250 € mesačne s účinnosťou od 2. mája 2017 do 31. augusta 2017, a od 1. septembra 2017 vo výške 275 € mesačne, vždy do 15. dňa v mesiaci vopred k rukám matky; IV. určil, že nedoplatok na zročnom výživnom za čas od 2. mája 2017 do 31. mája 2019 na maloletú M. vo výške 5.891,13 € a na maloletú A. vo výške 5.566,94 € je otec povinný zaplatiť v mesačných splátkach po 165 € na každé dieťa spolu s bežným výživným počnúc dňom právoplatnosti tohto rozsudku pod následkom straty výhody splátok; V. určil, že otec je oprávnený stýkať sa s maloletými deťmi každú stredu od 15.00 hod. do 16.00 hod. v psychologickvej ambulancii Mgr. R. F. v prítomnosti psychologičky, v prípade, ak sa styk nebude môcť realizovať z dôvodov nie na strane otca, je matka povinná po dohovore s psychológom nahradiť otcovi styk s maloletými deťmi v termíne do 7 dní od odpadnutia prekážky v rozsahu zmareného styku, matka je povinná maloleté deti na styk s otcom riadne

a včas pripraviť, v stanovenú hodinu odovzdať v ambulancii psychológa otcovi a po ukončení styku na rovnakom mieste od otca prevziať; VI. súd čiastočne zrušil zákaz priblíženia sa otca k matke maloletých detí a k maloletým deťom na vzdialenosť menšiu ako 10 metrov, a to v mieste a v čase realizácie súdom upraveného styku otca s maloletými deťmi tak, ako je uvedené v odseku V. výroku rozsudku; čím sa v danom rozsahu mení uznesenie Okresného súdu Komárno č.k. 10C/27/2017-58 zo dňa 5. mája 2017 a uznesenie Okresného súdu Komárno č.k. 14C/27/2017-59 zo dňa 11. mája 2017, v časti nariadenia neodkladného opatrenia, ktorým bol otcovi uložený zákaz priblíženia sa k matke a k maloletým deťom, VII. vo zvyšku súd návrh otca na zrušenie neodkladných opatrení zamietol; VIII. uložil rodičom výchovné opatrenie spočívajúce v povinnosti podrobiť sa psychologickému poradenstvu a absolvovať 20 konzultácií s psychológom v intervaloch podľa jeho určenia na Referáte poradensko-psychologických služieb Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Komárno s účinnosťou od právoplatnosti tohto rozsudku, za účelom zlepšenia vzájomnej komunikácie medzi rodičmi ohľadom výchovy a starostlivosti o maloleté deti, zlepšenia vzájomného rešpektovania sa v roli rodiča maloletých detí a usmernenia rodičov ohľadom ich spoločnej zodpovednosti za výchovu a vývin maloletých detí; IX. čiastočne zrušil zákaz priblíženia sa otca k matke maloletých detí na vzdialenosť menšiu ako 10 metrov, a to v mieste a v čase realizácie súdom nariadeného výchovného opatrenia tak, ako je uvedené v odseku VIII. výroku rozsudku; čím sa v danom rozsahu mení uznesenie Okresného súdu Komárno č.k. 14C/27/2017-59 zo dňa 11. mája 2017, v časti nariadenia neodkladného opatrenia, ktorým bol otcovi uložený zákaz priblíženia sa k matke; X. matke uložil povinnosť zaplatiť štátu náhradu trov konania 394,32 € do 15 dní od právoplatnosti rozsudku; XI. určil, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania; XII. určil, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania o zrušenie neodkladného opatrenia. Súd prvej inštancie svoje rozhodnutie právne odôvodnil § 25 ods. 1 a 2, § 36 ods. 1, § 37 ods. 2 písm. d/, § 62 ods. 1 až 5, § 65 ods. 1 a § 75 ods. 1 Zákona o rodine (zákona č. 36/2005 Z. z. v znení neskorších zmien a doplnení, ďalej len „ZoR“) a § 334 Civilného sporového poriadku (zákona č. 160/2015 Z. z. v znení neskorších zmien a doplnení, ďalej tiež len „C. s. p.“). Vecne svoje rozhodnutie odôvodnil, pri rozhodovaní o zverení maloletých detí do osobnej starostlivosti matky, tým, že sa stotožnil s názorom znalkyne a vyjadrením svedkyne Mgr. F., že je v záujme maloletých detí, aby boli zverené matke, pretože za súčasného stavu nie je v ich záujme akékoľvek iné rozhodnutie v zmysle návrhov otca, ktorý sa spočiatku domáhal zverenia oboch detí do svojej osobnej starostlivosti, resp. ich rozdelenie a zverenie do svojej starostlivosti už len mladšej A. alebo zverenie detí do striedavej osobnej starostlivosti, vychádzal z preferencií maloletých detí, ktoré sa vyjadrili, že si neželajú striedavú starostlivosť a chcú ostať u matky, ale tiež z vyjadrenia otca, že netrvá na nariadení striedavej starostlivosti o deti. Na základe vykonaného dokazovania pri rozhodovaní o povinnosti podrobiť sa psychoterapii, dospel k rovnakým záverom ako kolízny opatrovník, teda že je potrebné, aby sa otec i naďalej podroboval psychoterapii, pretože jeho správanie k dcéram nie je obvyklé. Pri rozhodovaní o výživnom súd zohľadnil skutočnosť, že obaja rodičia nemajú inú výživovaciú povinnosť. Dospel k záveru, že je v možnostiach otca platiť výživné na maloleté deti tak, ako je uvedené vo výroku rozsudku. O trovách konania rozhodol podľa § 52 Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „C. m. p.“).

2. Proti tomuto rozsudku podal proti výrokom I., II., III., IV., V., VI. a IX. odvolanie otec maloletých detí.

3. Krajský súd v Trnave (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 18. marca 2020 sp. zn. 23 CoP 55/2019 rozsudok súdu prvej inštancie I/ o výroku II. a IV. zmenil tak, že otec je povinný platiť výživné na maloletú M. vo výške XXX € mesačne od 2. mája 2017 do 31. augusta 2018 a od 1. septembra 2018 vo výške 200 € mesačne vždy do 15. dňa v mesiaci, vopred k rukám matky. Zaostalé zročné výživné za obdobie od 2. mája 2017 do 29. februára 2020 vo výške 2.579 € otcovi povolil splácať v mesačných splátkach po 100 € splatných spolu s bežným výživným od právoplatnosti tohto rozsudku pod následkom straty výhody splátok; II/ otcovi uložil povinnosť platiť na tvorbu úspor maloletej M. 100 € mesačne od 2. mája 2017 do budúca, ktoré je otec povinný zaplatiť vždy do 15. dňa v mesiaci dopredu na účet, ktorý je povinná zriadiť matka maloletej v lehote 3 dní od právoplatnosti tohto rozsudku s vinkuláciou do plnoletosti maloletej M.. Zročné výživné na tvorbu úspor 3.397 € za obdobie od 2. mája 2017 do 29. februára 2020 je otec povinný zaplatiť na účet zriadený matkou maloletej v dvoch splátkach splatných po 6. a 12. mesiacoch od zriadenia tohto účtu a oznámenia čísla účtu matkou; III/ rozsudok

súdu prvej inštancie vo výroku III. a IV. zmenil tak, že otec je povinný platiť výživné na maloletú A. vo výške 150 € mesačne od 2. mája 2017 do 31. augusta 2017 a od 1. septembra 2017 vo výške 175 € mesačne vždy do 15. dňa v mesiaci, vopred k rukám matky. Zaostalé zročné výživné za obdobie od 2. mája 2017 do 29. februára 2020 vo výške 2.030 € otcovi povolil splácať v mesačných splátkach po 100 € splatných spolu s bežným výživným od právoplatnosti tohto rozsudku pod následkom straty výhody splátok; IV/ otcovi uložil povinnosť platiť na tvorbu úspor maloletej A. 100 € mesačne, od 2. mája 2017 do budúca, ktoré je otec povinný zaplatiť vždy do 15. dňa v mesiaci dopredu na účet, ktorý je povinná zriadiť matka maloletej v lehote 3 dní od právoplatnosti tohto rozsudku s vinkuláciou do plnoletosti maloletej A.. Zročné výživné na tvorbu úspor 3.397 € za obdobie od 2. mája 2017 do 29. februára 2020 je otec povinný zaplatiť na účet zriadený matkou maloletej v dvoch splátkach splatných po 6. a 12. mesiacoch od zriadenia tohto účtu a oznámenia čísla účtu matkou; V/ uložil matke povinnosť zriadiť maloletej M. a maloletej A. osobitné účty (pre každú dcéru zvlášť) na príjem časti výživného na tvorbu úspor v lehote 30 dní od právoplatnosti rozsudku a oznámiť písomne ich čísla otcovi v lehote najneskôr do 7 dní od ich zriadenia. Na nakladanie s prostriedkami na osobitnom účte maloletej je potrebný súhlas súdu; VI/ v ostatnej časti rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil (ako vecne správny); VII/ konanie o návrhu otca na zrušenie neodkladného opatrenia zastavil; VIII/ žiadnemu z účastníkov konania nepriznal právo na náhradu trov odvolacieho konania. Odvolací súd preskúmal rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej časti spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo podľa § 65 C. m. p. a dospel k záveru, že súd prvej inštancie dostatočne zistil skutočný stav vecí, po právnej stránke ju správne posúdil, náležité vyhodnotil dôkazy, pričom starostlivo prihliadol na všetko, čo vyšlo v konaní najavo, vrátane toho, čo uviedli účastníci konania a dospel k záveru, že odvolanie otca nie je dôvodné a rozsudok súdu prvej inštancie je vecne správny. V celom rozsahu prebral súdom prvej inštancie zistený skutkový stav, pokiaľ ide o skutočnosti právne rozhodné pre posúdenie podmienok na zverenie maloletých detí, ich zastupovanie, úpravu styku, čiastočného zrušenia zákazu priblíženia sa otca k matke a malolekým deťom, uloženie výchovného opatrenia rodičom a pretože v celom rozsahu zdieľal i jeho právne závery vo veci, keď uplatnený nárok správne právne posúdil, s poukazom na ustanovenie § 387 ods. 2 C. s. p. odkázal na správne písomné vyhotovenie rozsudku. Odvolací súd nenašiel dôvod, pre ktorý by sa mal od záverov súdu prvej inštancie odchyliť, okrem povinnosti platiť výživné spôsobom určeným súdom prvej inštancie a nemohol preto vyhovieť požiadavke odvolateľa. Predmetom odvolacieho prieskumu bolo posúdenie otázky zverenia maloletých detí a ich zastupovania, otázky výšky výživného, otázky úpravy styku, čiastočného zrušenia zákazu priblíženia sa otca k malolekým deťom, keď otec maloletých detí vo svojom odvolaní namietal výroky rozsudku súdu prvej inštancie, ktorými boli upravené tieto sporné práva a povinnosti rodičov, nesúhlasil so zverením oboch detí do osobnej starostlivosti matky, nesúhlasil s tým, aby ich len ona zastupovala a spravovala ich majetok, nesúhlasil so spôsobom úpravy styku a navrhoval úplne zrušiť neodkladné opatrenie, ktorým mu bol uložený zákaz približovania sa k malolekým deťom na vzdialenosť 10 m. Odvolací súd uviedol, že v prejednávanej veci súd prvej inštancie vykonal rozsiahle dokazovanie smerujúce k ustáleniu osoby rodiča, ktorému by mali byť deti zverené do osobnej starostlivosti a pre dôkaznú situáciu, ktorú súd prvej inštancie vyhodnocoval, bola dôležitou skutočnosť, že otec maloletých detí má uznesením Okresného súdu Komárno zo dňa 5. mája 2017 č.k. 10C/27/2017 - 58 (č.l 46), potvrdeným uznesením Krajského súdu v Nitre č.k. 7Co/290/2017 - 135 (č.l. 114) zákaz približovať sa k malolekým deťom na základe jeho absolútne nevhodného správania spočívajúcom v zasielaní nielen veľkého množstva sms správ, v ktorých sa matke maloletých detí vyhrážal smrťou, hrubo a vulgárne jej nadával, nevhodné správy posielal aj malolekým deťom a súd považoval za osvedčené, že správanie otca vykazuje také znaky, ktoré možno považovať za neprimerané a nevhodné najmä z hľadiska psychického, ktoré vzbudzujú dôvodnú obavu o riadny vývoj maloletých detí. Odvolací súd dodal, že v priebehu konania na súde prvej inštancie boli nepochybne preukázané všetky skutočnosti podstatné pre rozhodnutie o zverení maloletých do osobnej starostlivosti matky. Pokiaľ išlo o výživné, súd prvej inštancie správne vychádzal jednak z veku a z odôvodnených potrieb maloletých detí a jednak z možností, schopností a majetkových pomerov oboch rodičov a vyhodnotenie dokazovania uviedol v bodoch 60. až 65. odôvodnenia rozsudku. Otec namietal neprimeranosť priznaného výživného a poukazoval na skutočnosť, že jeho momentálnym príjmom je suma približne 330 € z podnikania. Odvolací súd uviedol, že je pravdou, že z daňového priznania otca, ako živnostníka nevyplýva, že by mal mať vyšší mesačný príjem ako približne 330 €, ale podľa názoru odvolacieho súdu relevantnými údajmi z daňových priznaní podnikateľských subjektov a ich príloh nie sú len zisk alebo

strata, ktoré sú končným výsledkom hospodárenia. Minimálny kladný hospodársky výsledok totiž môže byť znižovaný rozhodnutím podnikateľa realizovať výdavky a investície (v súlade s platnými právnymi predpismi) v takom rozsahu, že to podstatným spôsobom zníži jeho daňový základ, takže daňové priznanie je skôr dôkazom o hospodárení daňového subjektu z ekonomického hľadiska. Prihliadnuc na vyjadrenia otca na pojednávaní k predmetom jeho vlastníctva a z jeho vyjadrení o tom, že matka detí chce od neho vysoké výživné pretože je veľmi dobre finančne zabezpečený, ako aj z tvrdení, že pokiaľ žili spoločne s matkou maloletých detí, ich mesačná réžia bola od 3.000 € do 5.000 € a tiež uvádzal, že matka detí s ním začala žiť kvôli peniazom odvolací súd dospel k záveru, že otec disponuje dostatočnými finančnými prostriedkami, aby deťom platil určené výživné. Pri zohľadnení potrieb maloletých detí, v danej veci matka detí nepoukazovala na žiadne zvýšené výdavky dieťaťa v súvislosti s ďalšími potrebami dieťaťa (napríklad návšteva kultúrnych, športových, spoločenských podujatí, dovoleniek, resp. inej záujmovej finančne náročnejšej príprave, tvorbu úspor a pod.). Ak matka vynakladá na mladšiu maloletú A. bežné výživné 235 € (200 + 35), z toho postačuje, ak sa na uvedenej sume podieľa otec sumou 150 eur do 31. augusta 2017 a sumou 175 € od 1. septembra 2017, matka zvyšnou sumou 85 - 60 €, dodal, že je tu vytvorený priestor na to, aby otec platil časť výživného vo výške 100 € na tvorbu úspor, ktoré dieťa neskôr využije na potreby vyžadujúce väčšie finančné prostriedky (vzdelanie, bývanie). Podobne uviedol, že ak matka vynakladá na staršiu maloletú M. bežné výživné 285 € (250 + 35), z toho postačuje, ak sa na uvedenej sume podieľa otec sumou 175 € do 31. augusta 2018 a sumou 200 € od 1. septembra 2018, matka zvyšnou sumou a rovnako je možné časť výživného vo výške 100 € poskytovať otcovi na tvorbu úspor maloletej M.. Z vyššie uvedeného podľa názoru odvolacieho súdu súd prvej inštancie rozhodol o neprimerane vysokom bežnom výživnom na maloleté deti, ktoré by mal otec platiť k rukám matky bez toho, aby matka preukázala zvýšené potreby maloletých detí a určitou sumou sa má podieľať na výžive a starostlivosti o deti aj matka, aj keď súd prihliadol na jej osobnú starostlivosť o deti. Odvolací súd znížil mesačnú splátku zaostalého výživného na maloletú M. z dôvodu, že otcovi uložil povinnosť zaplatiť dlžné výživné na tvorbu úspor v dvoch splátkach uvedených vo výroku rozsudku. Dodal, že bolo v najlepšom záujme maloletej dcéry poskytovať jej časť výživného na tvorbu úspor, preto otec bude povinný tak, ako je to uvedené vo výroku tohto rozsudku zaplatiť zaostalé výživné na tvorbu úspor na maloletú M. 3.397 € (za 5/2017 97 € a 3.300 € za obdobie od 6/2017 do 2/2020 (33x100)). Rovnako odvolací súd znížil mesačnú splátku zaostalého výživného na maloletú Lujzu z dôvodu, že otcovi uložil povinnosť zaplatiť dlžné výživné na tvorbu úspor v dvoch splátkach uvedených vo výroku rozsudku, a preto otec bude povinný tak, ako je to uvedené vo výroku tohto rozsudku zaplatiť zaostalé výživné na tvorbu úspor na maloletú A. 3.397 € (za 5/2017 97 € a 3.300 € za obdobie od 6/2017 do 2/2020 (33x100)). O trovách konania rozhodol podľa § 52 C. m. p.

4. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal otec maloletých detí proti výrokom I., II., III., IV., VI., VII. dovolanie. Prípustnosť dovolania vyvodzoval z väd zmätočnosti podľa § 420 písm. e/ a f/ C. s. p. a z nesprávneho právneho posúdenia § 421 ods. 1 písm. a/ a b/ (zjavná chyba v písaní, v dovolaní sú označené ako § 420 ods. 1 písm. a/ a b/) C. s. p. Namietal, že rozhodnutím súdu je bez dodržania riadnej zákonnej procedúry pozbavený rodičovských práv v rozpore so zákonom o rodine a procesným poriadkom v časti zastupovať deti, spravovať ich majetok, stretávať sa s nimi a udržiavať s nimi rovnocenný kontakt. Bez riadneho odôvodnenia mu súd uložil obmedzenia priblížiť sa k deťom na vzdialenosť menšiu ako 10 m bez rešpektovania práv otca aj maloletých detí vyplývajúcich z vnútroštátneho poriadku ako aj z medzinárodných zmlúv. Vytýka súdu, že v konaní o úprave práv k maloletým deťom zasahuje do rozsudku, ktorý nesúvisí s rozhodovanou vecou, a to vo vzťahu k zákazu priblíženia k matke detí, pretože neodkladné opatrenie v tejto veci bolo vydané v inom konaní a iným súdom, a preto toto rozhodnutie namieta ako konanie nezákonným sudcom, kde zákonným sudcom je sudca Okresného súdu Komárno, nie sudca Okresného súdu Trnava. Ďalej namieta, že súd ukladá otcovi povinnosť platiť neprimerane vysoké výživné na základe matkou tvrdeného stavu, ktorý nie je aktuálny, ale platil pred piatimi rokmi. Nesprávne rozhodnutie súdu vidí v tom, že pri určení výživného nerešpektuje zásadu proporcionality medzi možnosťami povinnej osoby a potrebami oprávnenej osoby, ako aj medzi povinnými osobami navzájom. Za nedostatok označuje aj to, že súd nevyhodnocuje dostatočne, resp. nesprávne vyhodnocuje potencialitu príjmov matky a otca detí, rozhodnutie o výške výživného založil na fikcii a histórii, a nie na dôkazoch a aktuálnom stave ako aj to, že nedal odpoveď na

argumenty odvolateľa formulované v písomnom odvolaní, ktoré sú pre rozhodnutie vo veci zásadné a nevykonaný dôkaz výsluchu mladšej dcéry maloletej A., čím zasiahol nielen do jej práv vyplývajúcich z Dohovoru o ochrane práv dieťaťa, ale aj otcovi - dovolateľovi odoprel realizáciu jeho práv a tiež sa nevysporiadal ani s dôkazom - zvukovou nahrávkou, ktorá bola odvolaciemu súdu predložená pred rozhodnutím súdu. Za odňatie možnosti účastníkovi konať pred súdom pokladá aj to, že dovolateľ sa o posúdení, že daňové priznanie nie je hodnoverným dôkazom, ale len orientačným podkladom, dozvedel až z rozhodnutia odvolacieho súdu. Za ďalšiu nesprávnosť rozhodnutia pokladá nerešpektovanie rozhodnutí najvyšších súdnych autorít, rozhodnutie považuje za nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov a je založené na nesprávnom právnom posúdení a nevyhodnotení skutkového stavu. Súdny podľa dovolateľa rozhodli v rozpore s rozhodnutiami Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej „ÚS SR“) a to sp. zn. III. ÚS 454/2011-55, I. ÚS 561/2014, I. ÚS 33/95, II. ÚS 26/96, PL. ÚS 15/98 vo veci nevyhnutnosti zásahu do základných práv, do ktorých patrí aj právo na rodinný život, právo dieťaťa na starostlivosť a výchovu oboch rodičov. Odklon uvádza aj od rozhodnutí odvolacieho súdu sp. zn. 6 Cdo 98/2017, 5 Sžf 82/2011, 1 Cdo 39/2018, 6 Cdo 138/2015, 7 Cdo 205/2016, 4 Cdo 120/2019. Otázky, ktoré v praxi odvolacieho súdu neboli riešené špecifikoval nasledovne: „1/ Je prípustný postup súdu vo veci starostlivosti o maloletých, keď rozhodnutie o úprave práv k maloletému dieťaťu založí na vlastnom (odbornom) závere, ktorý sa výrazne a zásadne odlišuje od výsledkov a záverov znaleckého dokazovania znalcami z odboru psychológia, báj s nimi v rozpore?

2/ Je správnym a zákonným postupom, ak súd nerešpektuje výsledky opakovaného znaleckého dokazovania a svoje závery odôvodní výsluchom svedka, ktorý v konaní nemal postavenie súdneho znalca a dlhodobo nevykonáva znaleckú činnosť?

3/ Je v súlade so základnými právami dieťaťa na rovnakú rodičovskú starostlivosť, výchovu a rovnocenný styk s oboma rodičmi a v súlade s korešpondujúcimi právami rodiča voči deťom, ak súd v rozpore s odporúčaniami súdnych znalcov pri meritórnom rozhodovaní o úprave styku dieťaťa s rodičom, kt. nebolo dieťa zverené do osobnej starostlivosti, nariadi časovo neobmedzený zákaz priblíženia rodiča k dieťaťu súdom určenú vzdialenosť?

4/ Je súd povinný zisťovať názor dieťaťa pred rozhodnutím, ktoré sa ho priamo dotýka (v otázke zverenia dieťaťa a úpravu styku s rodičom), ak dieťa (opakovane) prejaví výslovný záujem vyjadriť sa, resp. byť vypočuté na súde?

5/ Ak maloleté dieťa v iných konaniach (trestné konania) opakovane osvedčilo svoju schopnosť vyjadriť sa k veciam, ktoré sa ho týkajú, je súd povinný umožniť mu vyjadriť svoj názor v konaní, kt. sa ho priamo týka, pred súdom?

6/ Môže súd v konaní, ktoré môže začať aj bez návrhu (úprava práv k maloletým deťom) rozhodnúť o neodkladnom opatrení z iného, a to striktné návrhového konania (neodkladné oparenie ohľadom zákazu priblíženia jedného rodiča k druhému rodičovi detí), ktoré sa netýka dieťaťa, ale rodiča dieťaťa bez toho, aby tento rodič na takéto rozhodnutie podal návrh?

7/ Môže súd v konaní vo veci starostlivosti o maloleté deti určiť výživné vo výške presahujúcej preukázaný príjem rodiča, pri nepreukázanej existencii iných príjmov povinného rodiča a neexistencii zákonnej prezumpcie fikcie vo výške 20-násobku životného minima a za rovnakých okolností rozhodnúť o povinnosti povinného rodiča prispievať nad rámec výživného na tvorbu úspor?“ Na základe týchto dôvodov dovolateľ žiadal, aby odvolací súd zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na nové konanie a rozhodnutie.

5. Kolízny opatrovník sa k dovolaniu písomne vyjadril tak, že v rámci odvolacieho konania navrhuje do volaciemu súdu vykonať zmenu úpravy styku otca s maloletými a to: „1/ otec je oprávnený stýkať sa s maloletými každú tretiu stredu v mesiaci vždy od 15:00 hod. do 16:00 hod. v psychologickvej ambulancii psychológa, ktorého určí súd, v prítomnosti psychológa alebo na mieste a v prítomnosti osoby, na ktorej sa rodičia dohodnú alebo ktorú určí súd; alternatívne 2/ styk otca s maloletými sa zakazuje.“ Úpravu styku navrhuje do doby, kým sa otec nepodrobí úspešnej psychoterapii a neuvedomí si ako správne s dcérami komunikovať, inak styk otca s maloletými nikdy nebude mať pre maloleté pozitívny zmysel. Opätovne namieta v konaní vykonané znalecké dokazovanie a navrhuje opäť prizvať znalca, a to za účelom vyšetrovania najmä otca maloletých, ale aj maloletých a matky s tým, aby znalec zodpovedal otázku, či je v záujme maloletých stretávanie sa otca s maloletými a v akom rozsahu, či otec vôbec disponuje takými rodičovskými kompetenciami, ktoré neohrozujú priaznivý psychický vývin, fyzický

vývin a sociálny vývin maloletých.

6. Matka vo vyjadrení k dovolaniu uviedla, že dôvody uvádzané otcom v dovolaní nie sú dané, napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nevykazuje také vady pre ktoré zákon umožňuje dovolanie podať, preto navrhuje, aby dovolací súd dovolanie zamietol, alternatívne odmietol.

7. Komisárka pre deti sa vo veci vyjadrila tak, že po oboznámením sa so spisovým materiálom, má za to, že v tomto prípade Slovenská republika neplní pozitívny záväzok vyplývajúci z článku 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, pretože rozhodnutia príslušných súdov rozvoj rodinných pút preukázateľne nepodporujú, ale bez objektívnych dôvodov degradujú. Preukázateľný rozpor vidí s článkom 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, s článkom 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa, článkom 8 Dohovoru o právach dieťaťa, článkom 9 ods. 3 Dohovoru a článkom 12 ods. 1 Dohovoru.

8. Dovolanie je v danom prípade podané vo veci starostlivosti súdu o maloletých. Konanie v tejto veci je od 1. júla 2016 upravené v C. m. p. Vzájomný vzťah medzi C. m. p. a C. s. p. je vymedzený v § 2 ods. 1 C. m. p., podľa ktorého sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia C. s. p., ak tento zákon neustanovuje inak. C. m. p. v ustanoveniach § 76 a § 77 obsahujúcich niektoré ustanovenia o dovolaní „neustanovuje inak“, ak ide o prípustnosť dovolania vo veciach starostlivosti súdu o maloletých; prípustnosť dovolania otca bolo preto potrebné posudzovať podľa ustanovení C. s. p.

9. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 C. s. p.) po zistení, že dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C. s. p.) účastník konania zastúpený v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 C. s. p.), v neprospech ktorého bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 C. s. p.), bez nariadenia pojednávania (§ 443 C. s. p.) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť. Stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 veta prvá C. s. p.) rozhodnutia odvolacieho súdu je uvedené v nasledovných bodoch.

10. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného konania osobitné postavenie. Mimoriadnej povahy dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 C. s. p. je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 C. s. p.

11. Dovolateľ vyvodzuje prípustnosť ním podaného dovolania z § 420 písm. f/ C. s. p., podľa ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

12. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrovanou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03). Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05).

13. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to, ako súd viedol konanie alebo spor) znemožňujúca účastníkovi (strane sporu) realizáciu jej procesných oprávnení a máriaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní. Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnú rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku (3 Cdo 110/2017, 4 Cdo 128/2017, 8 Cdo 56/2017).

14. Pokiaľ „postupom súdu“ nie je rozhodnutie súdu - finálny (meritórny) produkt prejednávania veci v civilnom konaní, potom už „postupom súdu“ zásadne nemôže byť ani časť rozhodnutia - jeho odôvodnenie (obsah, spôsob, kvalita, výstižnosť, presvedčivosť a úplnosť odôvodnenia), úlohou ktorej je vysvetliť dôvody, so zreteľom na ktoré súd rozhodol (3 Cdo 173/2017, 7 Cdo 150/2017, 8 Cdo 49/2017). Otázku ústavnej súladnosti právneho záveru dovolacieho súdu založeného na takomto chápaní pojmu „procesný postup súdu“ posudzoval Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) napríklad v konaniach sp. zn. I. ÚS 21/2018, III. ÚS 614/2017, IV. ÚS 88/2018, v ktorých podané sťažnosti odmietol s odôvodnením, že nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup najvyššieho súdu pri rozhodovaní o dovolaní nemajúci oporu v zákone.

15. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f/ C. s. p. nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (3 Cdo 41/2017, 3 Cdo 214/2017, 8 Cdo 5/2017, 8 Cdo 73/2017).

16. V danom prípade otec v dovolaní namieta nedostatky, ku ktorým podľa jeho názoru došlo v procese obstarávania skutkových podkladov pre rozhodnutie. Tvrdí, že súdy niektoré z dôkazov nesprávne vyhodnotili a z výsledkov dokazovania vyvodili nesprávne skutkové závery, prípadne rozhodli bez ich obstarania.

17. Dokazovanie je časť civilného konania, v rámci ktorej si súd vytvára poznatky, potrebné na rozhodnutie vo veci. Právomoc konať o veci, ktorej sa návrh týka, v sebe obsahuje i právomoc posúdiť to, či a aké dôkazy na zistenie skutkového stavu sú potrebné a akým spôsobom sa zabezpečí dôkaz na jeho vykonanie (I. ÚS 52/03). Súd nie je v civilnom konaní viazaný návrhmi účastníkov na vykonanie dokazovania a nie je povinný vykonať všetky navrhované dôkazy. Posúdenie návrhu na vykonanie dokazovania a rozhodnutie, ktoré z navrhnutých dôkazov budú v rámci dokazovania vykonané, je vecou súdu, a nie účastníkov konania. Pokiaľ súd v priebehu civilného konania (prípadne) nevykonal všetky navrhované dôkazy alebo vykonal iné dôkazy na zistenie rozhodujúcich skutočností, nemožno to považovať za procesnú vadu konania znemožňujúcu realizáciu procesných oprávnení účastníka konania (viď R 125/1999). V takom prípade môžu byť síce nedostatočne zistené rozhodujúce skutkové okolnosti (čo v konečnom dôsledku môže viesť až k vydaniu nesprávneho rozhodnutia), táto nesprávnosť ale v zmysle už dávnejšej judikatúry najvyššieho súdu nezakladá vadu zmätočnosti (k tomu viď R 37/1993 a 3 Cdo 219/2013, 3 Cdo 888/2015, 4 Cdo 34/2011, 5 Cdo 149/2010, 6 Cdo 134/2010, 6 Cdo 60/2012, 7 Cdo 86/2012 a 7 Cdo 36/2011).

18. Ani nesprávne vyhodnotenie dôkazov, ktoré otec naznačuje v dovolaní, nie je v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu považované za vadu zmätočnosti, ktorá by zakladala prípustnosť dovolania. Súdna prax sa ustálila na názore, že ak súd nesprávne vyhodnotí niektorý z vykonaných dôkazov, môže byť jeho rozhodnutie z tohto dôvodu vecne nesprávne, táto skutočnosť ale sama osebe nezakladá prípustnosť dovolania (viď R 42/1993, ale aj 1 Cdo 85/2010, 1 Cdo 18/2011, 3 Cdo 268/2012, 4 Cdo 314/2012, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 104/2010, 7 Cdo 248/2012). Ani podľa novej právnej úpravy civilného konania, ktorá nadobudla účinnosť 1. júla 2016, nie je dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f/ C. s. p. nedostatočné zistenie skutkového stavu, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu (3 Cdo 26/2017, 4 Cdo 56/2017, 5 Cdo 90/2017, 8 Cdo 187/2017). Súlad tohto právneho názoru sústavou Slovenskej

republiky posudzoval ústavný súd napríklad v uznesení sp. zn. II. ÚS 465/2017, nedospel však k záveru o jeho ústavnej neudržateľnosti.

19. K dovolacej námietke otca týkajúcej sa nedostatočného vysvetlenia niektorých dôvodov rozhodnutia súdu, prípadne až nepreskúmateľnosti rozsudku dovolací súd pripomína, že už dávnejšia judikatúra najvyššieho súdu (R 111/1998) zastávala názor, že nepreskúmateľnosť rozhodnutia nezakladá zmätočnosť rozhodnutia a prípustnosť dovolania; nepreskúmateľnosť bola považovaná len za vlastnosť rozhodnutia súdu, v ktorej sa navonok prejavila tzv. iná vada konania majúca za následok nesprávne rozhodnutie veci. S tým názorom sa stotožnil aj ústavný súd (k tomu viď jeho rozhodnutia sp. zn. I. ÚS 364/2015, II. ÚS 184/2015, III. ÚS 288/2015 a I. ÚS 547/2016).

20. Na záseade, podľa ktorej nepreskúmateľnosť zakladá len tzv. „inú vadu konania“ (teda nie zmätočnosť) zotrvalo aj zjednocujúce stanovisko R 2/2016, právna veta ktorého znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.“. Zmeny v právnej úprave dovolania a dovolacieho konania, ktoré nadobudli účinnosť od 1. júla 2016, sa podstaty a zmyslu tohto stanoviska nedotkli, preto ho treba považovať aj naďalej za aktuálne.

21. V danom prípade obsah spisu nedáva žiadny podklad pre uplatnenie druhej vety stanoviska R 2/2016, ktorá predstavuje krajnú výnimku z prvej vety a týka sa výlučne len celkom ojedinelých (extrémnych) prípadov, ktoré majú znaky relevantné aj podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. O taký prípad ide v praxi napríklad vtedy, keď rozhodnutie súdu neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie, alebo keď sa vyskytli „vady najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“ (pozri Sutyazhnik proti Rusku, rozsudok z roku 2009), prípadne ak došlo k vade tak zásadnej, že mala za následok „justičný omyl“ (Ryabykh proti Rusku, rozsudok z roku 2003).

22. Odôvodnenie súdneho rozhodnutia v opravnom konaní nemusí odpovedať na každú námietku alebo argument v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú rozhodujúci význam pre rozhodnutie o odvolaní alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia, ktoré sa preskúmava v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05). Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia neznamená, že súd musí dať podrobnú odpoveď na každý argument účastníka konania (II. ÚS 76/07).

23. V posudzovanom prípade obsah spisu nedáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil spôsobom, ktorým by založil procesnú vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f/ C. s. p. Za takú vadu nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa.

24. Dovolateľ výhradami k právnym záverom odvolacieho súdu a polemikou s nimi spája svoje presvedčenie, že súdy zasiahli do jeho práva na spravodlivý súdny proces. Z hľadiska obsahového (viď § 124 ods. 1 C. s. p.) ale otec v tomto smere nenamieta procesné chyby (nesprávnosti procedúry vedenia konania), ale to, že rozhodnutia súdov spočívajú na nesprávnom právnom posúdení veci.

25. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Najvyšší súd už dávnejšie dospel k záveru, že realizácia procesných oprávnení sa účastníkovi neznemožňuje právnym posúdením (viď primerane R 54/2012 a 1 Cdo 62/2010, 2 Cdo 97/2010, 3 Cdo 53/2011, 4 Cdo 68/2011, 5 Cdo 44/2011, 6 Cdo 41/2011, 7 Cdo 26/2010 a 8 ECdo 170/2014).

26. Na tom, že nesprávne právne posúdenie veci nezakladá vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f/ C. s. p., zotrval aktuálny judikát R 24/2017. Naostatok najvyšší súd pripomína konštatovanie ústavného súdu v rozhodnutí sp. zn. IV. ÚS 196/2014 (ktoré sa síce týkalo právneho stavu do 30. júna 2016, je však naďalej aktuálne), v zmysle ktorého prípadný nedostatok riadneho odôvodnenia dovolaním

napadnutého rozhodnutia, nedostatočne zistený skutkový stav alebo nesprávne právne posúdenie veci nezakladá vadu zmätočnosti.

27. Zdôrazňujúc už vyššie uvedené, vo vzťahu k potvrdzujúcej časti rozsudku v posudzovanom prípade odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie vo výrokoch I., V. až XII. ako vecne správny v zmysle § 387 ods. 1 C. s. p. Treba mať na zreteli, že konanie pred súdom prvej inštancie a pred odvolacím súdom tvorí jeden celok a určujúca spätosť rozsudku odvolacieho súdu s potvrdzovaným rozsudkom vytvára ich organickú jednotu. Z odôvodnení rozhodnutí súdov oboch inštancií (vychádzajúc z ich vzájomnej vecnej súvislosti a prepojenosti) je v danom prípade dostatočne zrejmé, čoho a z akých dôvodov sa účastníci domáhali, čo navrhovali, z ktorých skutočností a dôkazov súdy vychádzali, akými úvahami sa riadil prvoinštančný súd a ako tieto úvahy posudzoval odvolací súd; odvolací súd zaujal aj závery k jeho právnomu posúdeniu veci, s ktorým sa stotožnil. Obsah spisu nedáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie náležite neodôvodnil a že pri rozhodovaní nezohľadnil odvolaciu argumentáciu otca. Súdy zohľadnili pomery účastníkov konania, potreby maloletých a možnosti otca a matky. Osobitne sa vyjadrili k otázke (ne)možnosti aplikácie ustanovenia § 75 ods. 1 Zákona o rodine; náležite vysvetlili tiež dôvody, s prihliadnutím na ktoré rozhodli o tejto otázke. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f/ C. s. p. nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa.

28. Z obsahu dovolania vyplýva, že vo vzťahu k výrokom VI. (ktorým súd čiastočne zrušil zákaz priblíženia sa otca k matke maloletých detí a k maloletým deťom na vzdialenosť menšiu ako 10 metrov, a to v mieste a v čase realizácie súdom upraveného styku otca s maloletými deťmi tak, ako je uvedené v odseku V. výroku rozsudku; čím sa v danom rozsahu mení uznesenie Okresného súdu Komárno č.k. 10C/27/2017-58 zo dňa 5. mája 2017 a uznesenie Okresného súdu Komárno č.k. 14C/27/2017-59 zo dňa 11. mája 2017, v časti nariadenia neodkladného opatrenia, ktorým bol otcovi uložený zákaz priblíženia sa k matke a k maloletým deťom); a výroku IX. rozsudku súdu prvej inštancie (ktorým súd čiastočne zrušil zákaz priblíženia sa otca k matke maloletých detí na vzdialenosť menšiu ako 10 metrov, a to v mieste a v čase realizácie súdom nariadeného výchovného opatrenia tak, ako je uvedené v odseku VIII. výroku rozsudku; čím sa v danom rozsahu mení uznesenie Okresného súdu Komárno č.k. 14C/27/2017-59 zo dňa 11. mája 2017, v časti nariadenia neodkladného opatrenia, ktorým bol otcovi uložený zákaz priblíženia sa k matke), namieta dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. e/ C. s. p. s tým, že v konaní o úprave práv k maloletým deťom zasahuje do rozhodnutia, ktoré nesúvisí s rozhodovanou vecou, a to vo vzťahu k zákazu priblíženia k matke detí, pretože neodkladné opatrenie bolo vydané v inom konaní a iným súdom. Toto rozhodnutie namieta ako konanie nezákonným sudcom, keďže zákonným sudcom je podľa neho sudca Okresného súdu Komárno, nie sudca Okresného súdu Trnava. Zo spisu vyplýva, že súd upravil styk otca s maloletými deťmi a zároveň nariadil výchovné opatrenie rodičom, preto v nevyhnutnom rozsahu zrušil zákaz priblíženia otca k maloletým deťom a k matke v mieste a čase realizácie súdom upraveného styku a nariadeného výchovného opatrenia. Dôvodom pre ktorý súd čiastočne zrušil nariadené neodkladné opatrenia je, že tvoria objektívnu prekážku brániacu realizácii styku otca s deťmi, kedy by sa priblížil nielen k deťom, ale aj k matke na vzdialenosť menšiu ako je 10 metrov a zároveň by nebolo možné realizovať konzultácie v rámci výchovného opatrenia. V opačnom prípade môžu byť podané trestné oznámenia na otca tak, ako už v minulosti matka podala, za marenie výkonu úradného rozhodnutia (bod 57.). K tejto námietke dovolateľa dovolací súd uvádza, že podľa § 424 C. s. p. môže dovolanie podať iba strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané. Prípustnosť dovolania má vo všeobecnosti stránku objektívnu a subjektívnu. Objektívna stránka sa nevzťahuje na osobu konkrétneho dovolateľa a zohľadňuje (len) vecný aspekt tohto opravného prostriedku - či smeruje proti rozhodnutiu vykazujúcemu zákonné znaky rozhodnutia, proti ktorému je dovolanie prípustné (objektívna prípustnosť dovolania je vymedzená ustanoveniami § 420 a § 421 C. s. p.). Subjektívna stránka prípustnosti dovolania sa naopak viaže na osobu konkrétneho dovolateľa a zohľadňuje osobný aspekt toho, kto podáva dovolanie - či je u neho daný dôvod, ktorý ho oprávňuje podať dovolanie. Skúmanie prípustnosti dovolania z hľadiska objektívneho nasleduje až po skúmaní subjektívnej stránky prípustnosti dovolania; pokiaľ dovolací súd dospeje k záveru, že dovolanie nie je subjektívne prípustné, nepristúpi už k skúmaniu prípustnosti dovolania z hľadiska ustanovení § 420 a § 421 C. s. p. Z výrokov, ktorým súd čiastočne zrušil zákaz priblíženia k matke vyplýva, že dovolateľ nie

je stranou, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané, resp. osoba, ktorá by bola oprávnená voči týmto výrokom dovoliť podať vzhľadom na to, že nie je v neprospech dovolateľa, ak súd čiastočne zrušil zákaz priblíženia, teda de facto rozhodol v jeho prospech. Z tohto dôvodu preto v tejto časti dovolania dovolací súd musí dovoliť odmietnuť ako podané neoprávnenou osobou podľa § 447 písm. b/ C. s. p.

29. Dovolateľ vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania tiež z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ a b/ C. s. p. (označené v dovolaní ako § 420 ods. 1 písm. a/ a b/ C. s. p.), v zmysle ktorého je dovoliť prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, a/ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu; b/ ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi ešte nebola vyriešená.

30. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p., musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnu (teda v žiadnom prípade nie o skutkovú otázku). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj procesnoprávna (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Musí ísť o právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p. musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní (a to jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom).

31. Véc prejednávajúci senát odvolacieho súdu sa stotožňuje správnymi závermi vyjadrenými v rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 2 Cdo 203/2016, v zmysle ktorých otázku (ne)prípustnosti dovolania rieši dovolací súd na základe dôvodov uvedených dovolateľom (porovnaj § 432 C. s. p.). Výsledok posúdenia prípustnosti dovolania je teda podmienený tým, ako dovolateľ súdu vysvetlí (konkretizuje a doloží), že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia dovolateľom označenej právnej otázky súdu a zároveň pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu. Tento dôvod prípustnosti sa teda viaže na ustálenú judikatúru najvyššieho súdu, ktorá nebola odvolacím súdom rešpektovaná, a to konkrétne v tom, že odvolací súd zaujal iný právny záver, než aký v konkrétnej právnej otázke zaujal už skôr najvyšší súd vo svojich rozhodnutiach. V uvedenom rozhodnutí najvyšší súd uviedol, že v dovolaní, ktorého prípustnosť vyvodzuje dovolateľ z § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p., by mal dovolateľ: a/ konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b/ vysvetliť (a označením rozhodnutia najvyššieho súdu doložiť), v čom sa riešenie právnej otázky odvolacím súdom odklonilo od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, c/ uviesť, ako by mala byť táto otázka správne riešená. Zdôraznil, že sama polemika dovolateľa s právnymi názormi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p. Ak dovolateľ v dovolaní, prípustnosť, ktorého vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p., nevymedzí právnu otázku a neoznačí ustálenú rozhodovaciu prax odvolacieho súdu, od ktorej sa podľa jeho názoru odvolací súd odklonil, dovolací súd nemôže uskutočniť meritórny dovolací prieskum, hranice ktorého nie sú vymedzené. V takom prípade nemôže svoje rozhodnutie založiť na predpokladoch alebo domnienkach (o tom, ktorú otázku a ktorý judikát, stanovisko alebo rozhodnutie mal dovolateľ na mysli). Ak by postupoval inak, rozhodol by bez relevantného podkladu. V prípade absencie vymedzenia právnej otázky a bez konkretizovania podstaty odklonu odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, nemôže najvyšší súd pristúpiť k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešili prvoinštančný a odvolací súd a v súvislosti s tým „suplovať“ aktivitu dovolateľa (advokáta, ktorý spísal dovolanie a zastupuje dovolateľa), z vlastnej iniciatívy vyhľadávať všetky rozhodnutia odvolacieho súdu týkajúce sa danej problematiky a následne posudzovať, či sa odvolací súd odklonil od názorov v nich

vyjadrených; v opačnom prípade by dovolací súd uskutočnil procesné neprípustný bezbrehý dovolací prieskum, pričiaci sa nielen (všeobecne) novej koncepcii právnej úpravy dovolania a dovolacieho konania zvolenej v C. s. p., ale aj (konkrétne) účelu ustanovenia § 421 ods. 1 C. s. p. (pozri Števček M., Ficová S., Baricová J., Mesiarkinová S., Bajánková J., Tomašovič M. a kol., Civilný sporový poriadok, Komentár, Praha: C. H. BECK 2016, str. 1382 a tiež 3 Cdo 28/2017, 4 Cdo 95/2017, 7 Cdo 140/2017, 8 Cdo 50/2017, 8 Cdo 78/2017).

32. V danom prípade otec, zastúpený kvalifikovaným právnym zástupcom, podal v dovolaní výpočet nesprávností vytykánych odvolaciemu súdu, nekonkretizoval však právnú otázku, riešením ktorej sa - podľa jeho názoru - odvolací súd odklonil od zaužívanej praxe dovolacieho súdu. Pritom v zmysle bodu 16. uznesenia veľkého senátu občianskoprávneho kolégia sp. zn. 1 VCdo 2/2017 platí, že pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ C. s. p., je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 C. s. p. v spojení s § 431 ods. 1 C. s. p. a § 432 ods. 1 C. s. p.). Dovolateľ označil rozhodnutia, od ktorých sa „odklonil“ odvolací súd a to: sp. zn. 6 Cdo 98/2017, 5 Sžf 82/2011, 1 Cdo 39/2018, 6 Cdo 138/2015, 7 Cdo 205/2016, 4 Cdo 120/2019, avšak nevymedzil právnú otázku, v ktorej sa v týchto rozhodnutiach odvolací súd odklonil, preto dovolací súd o takto (ne)vymedzenom dovolacom dôvode musel rozhodnúť tak, že ho podľa § 447 písm. f/ odmietol.

33. Rovnako otázkou relevantnou podľa § 421 ods. 1 písm. b/ C. s. p. môže byť len otázka právna (nie skutková otázka). Môže ísť tak o otázku hmotnoprávnú (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnú (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Otázkou relevantnou podľa tohto ustanovenia môže byť len právna otázka, na ktorej spočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu. Otázky síce riešené súdmi v priebehu konania, avšak netvoriace základ ich rozhodnutí, nemajú relevanciu v zmysle tohto ustanovenia. Predmetná otázka musí byť zároveň procesnou stranou nastolená v dovolaní. Právne otázky, dovolateľom v dovolaní nenastolené a nepomenované, nemajú relevanciu z hľadiska prípustnosti dovolania podľa tohto ustanovenia. Otázky, ktoré dovolateľ uviedol boli:

„1/ Je prípustný postup súdu vo veci starostlivosti o maloletých, keď rozhodnutie o úprave práv k maloletému dieťaťu založí na vlastnom (odbornom) závere, ktorý sa výrazne a zásadne odlišuje od výsledkov a záverov znaleckého dokazovania znalcami z odboru psychológia, báje s nimi v rozpore?

2/ Je správnym a zákonným postupom, ak súd nerešpektuje výsledky opakovaného znaleckého dokazovania a svoje závery odôvodní výsluchom svedka, ktorý v konaní nemal postavenie súdneho znalca a dlhodobo nevykonáva znaleckú činnosť?

3/ Je v súlade so základnými právami dieťaťa na rovnakú rodičovskú starostlivosť, výchovu a rovnocenný styk s oboma rodičmi a v súlade s korešpondujúcimi právami rodiča voči deťom, ak súd v rozpore s odporúčaniami súdnych znalcov pri meritórnom rozhodovaní o úprave styku dieťaťa s rodičom, kt. nebolo dieťa zverené do osobnej starostlivosti, nariadi časovo neobmedzený zákaz priblíženia rodiča k dieťaťu súdom určenú vzdialenosť?

4/ Je súd povinný zisťovať názor dieťaťa pred rozhodnutím, ktoré sa ho priamo dotýka (v otázke zverenia dieťaťa a úpravu styku s rodičom), ak dieťa (opakovane) prejaví výslovný záujem vyjadriť sa, resp. byť vypočuté na súde?

5/ Ak maloleté dieťa v iných konaniach (trestné konania) opakovane osvedčilo svoju schopnosť vyjadriť sa k veciam, ktoré sa ho týkajú, je súd povinný umožniť mu vyjadriť svoj názor v konaní, kt. sa ho priamo týka, pred súdom?

6/ Môže súd v konaní, ktoré môže začať aj bez návrhu (úprava práv k maloletým deťom) rozhodnúť o neodkladnom opatrení z iného, a to striktne návrhového konania (neodkladné oparenie ohľadom zákazu priblíženia jedného rodiča k druhému rodičovi detí), ktoré sa netýka dieťaťa, ale rodiča dieťaťa bez toho, aby tento rodič na takéto rozhodnutie podal návrh?

7/ Môže súd v konaní vo veci starostlivosti o maloleté deti určiť výživné vo výške presahujúcej preukázaný príjem rodiča, pri nepreukázanej existencii iných príjmov povinného rodiča a neexistencii zákonnej prezumpcie fikcie vo výške 20-násobku životného minima a za rovnakých okolností rozhodnúť

o povinnosti povinného rodiča prispievať nad rámec výživného na tvorbu úspor?“

34. Vychádzajúc z vyššie uvedených teoretických úvah dovolací súd dospel k záveru, že dovolateľom nastolené otázky nie sú takými dovolacími otázkami, aké má na mysli ustanovenie § 421 ods. 1 písm. b/ C. s. p. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery. Podľa obsahu dovolania dovolateľ považoval za nesprávny záver súdov týkajúci sa zverenia maloletých detí do starostlivosti matky a s ním súvisiaci spôsob realizácie úpravy styku otca s maloletými deťmi, a to konkrétne uprednostňujúc takéto zverenie pred striedavou osobnou starostlivosťou oboch rodičov, resp. nezverenie maloletých do starostlivosti otca. Tento záver súdov ale nebol výsledkom aplikácie či interpretácie konkrétneho ustanovenia právneho predpisu, ale bol výsledkom procesu komplexného vyhodnotenia skutkových okolností prejednávanej veci, ktoré v konaní vyšli najavo a ktoré v rámci zásady voľného hodnotenia dôkazov súd viedli k prijatiu tohto rozhodnutia. Dovolateľom nastolené otázky 1/ až 5/ týkajúce sa zverenia do starostlivosti a úpravy styku s otcom nie sú otázkami právnymi, teda takými otázkami, ktorých riešenie by záviselo od výkladu určitej konkrétnej hmotnoprávnej (napr. Zákon o rodine) alebo procesnoprávnej normy. Zákon o rodine a ani iný právny predpis nemá ustanovenia, z ktorých by striktno vyplývali kritériá pre zverenie maloletého dieťaťa tomu ktorému rodičovi do osobnej starostlivosti a s tým súvisiace stanovenie spôsobu realizácie styku druhého rodiča s dieťaťom. Spoločným znakom konaní vo veciach starostlivosti o maloletých je, že v týchto konaniach ide predovšetkým o záujem maloletých detí v zmysle čl. 3 Dohovoru o právach dieťaťa. Výsledkom týchto konaní by teda nemalo byť vyriešenie sporu medzi účastníkmi konania, ale zabezpečenie výsledku konania, ktorý zodpovedá najlepšiemu záujmu maloletého. Dovolateľ však vo svojom dovolaní namietal nesprávne posúdenie skutkového stavu oboma súdmi nižších inštancií, ktoré riadiac sa ustanoveniami Zákona o rodine a Dohovorom o právach dieťaťa na základe vykonaného dokazovania mali za preukázané, že zverenie maloletých detí do osobnej starostlivosti matky je v okolnostiach daného prípadu v najlepšom záujme týchto maloletých detí. Dôvody, ktorými otec maloletých detí spochybňoval správnosť posúdenia veci odvolacím súdom, predstavovali výlučne jeho subjektívny odlišný pohľad na najlepší záujem maloletých detí pri ich zverení do osobnej starostlivosti matky. V prípade, ak sa otec maloletých detí domáha právneho posúdenia ním označených právnych otázok (bod 4. a 33. tohto uznesenia), de facto sa domáha opätovného právneho posúdenia ním tvrdeného skutkového stavu v jeho prospech. Možno uzavrieť, že dovolateľ tak nevymedzil právne otázky zákonom predpokladaným spôsobom a odlišný pohľad dovolateľa na správnosť rozhodnutia odvolacieho súdu bez vymedzenia právnej otázky nemôže zakladať dovolací dôvod v zmysle § 421 ods. 1 písm. b/ C. s. p.

35. V tejto súvislosti dovolací súd považuje za potrebné záverom uviesť, že určenie, ktorému z rodičov súd zverí maloleté dieťa do osobnej starostlivosti, prípadne zverenie maloletého dieťaťa do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov je vždy výsledkom posúdenia konkrétnych skutkových okolností každej prejednávanej veci (možností a schopností oboch rodičov zabezpečiť podmienky pre osobnú starostlivosť o maloleté dieťa, potrieb, osobnosti, citových väzieb maloletého dieťaťa a mnohých ďalších aspektov). Vďaka tomu potom môže súd prijať celkom jedinečné a konkrétne závery „šité na mieru“ pre ten ktorý prípad a dosiahnuť tak v súdnom konaní vo veciach starostlivosti o maloletých sledovaný cieľ, t.j. najlepší záujem maloletého dieťaťa a zachovanie práva rodičov na ich vzťah k maloletému dieťaťu. Preto ani nemôže reálne existovať, resp. vzniknúť, ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu ohľadom spôsobu určenia - zverenia maloletého dieťaťa tomu ktorému z rodičov do osobnej starostlivosti, resp. do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov a na tejto skutočnosti nemôže nič zmeniť ani prípadná existujúca rozhodovacia činnosť súdov v obdobných prípadoch, pretože každé jedno rozhodnutie je individuálne pre daný prípad a nemôže byť považované za pravidlo pre iné prípady i keby formálne vykazovali rovnaké skutkové okolnosti. Pokiaľ v prejednávanej veci súdy na základe voľnej úvahy dospeli k záveru, že okolnosti veci umožňujú zveriť maloleté deti do osobnej starostlivosti jedného z rodičov, v danom prípade matke maloletých, je povinnosťou súdu rozhodnúť v tomto smere v súlade s najlepším záujmom maloletých a tento ich záver nemôže byť preskúmaný podľa § 421 ods. 1 písm. b/

C. s. p. v rámci mimoriadneho opravného prostriedku, pretože dovolací súd nie je oprávnený preskúmať a prehodnocovať skutkové závery odvolacieho súdu z hľadiska ich správnosti a úplnosti (§ 442 C. s. p.), ani prehodnocovať vykonané dôkazy; iný prístup by bol porušením zásady priamosti súdneho konania. Dovolací súd totiž nie je treťou inštanciou a dovolanie nie je koncipované ako ďalší riadny opravný prostriedok. Preto sa dovolaním nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvej a druhej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania.

36. Vo vzťahu k otázke označenej pod 6/ sa dovolací súd už vyjadril v bode 28. tohto rozhodnutia.

37. K dovolacej otázke označenej pod 7/ dovolací súd uvádza, že pokiaľ dovolateľ nesúhlasí s tým, ako odvolací súd posúdil v danom prípade jeho schopnosti, možnosti a majetkové pomery zistené na základe vykonaného dokazovania, zdôrazňuje, že sama polemika s rozhodnutím odvolacieho súdu alebo prosté spochybňovanie správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu, či kritika jeho prístupu zvoleného pri právnom posudzovaní veci, významovo nezodpovedajú predpokladom prípustnosti dovolania, ktoré sú definované v § 421 ods. 1 C. s. p. v spojení s § 432 ods. 2 C. s. p. Dovolateľ nesprávne právne posúdenie namieta v súvislosti s otázkou určenia výšky primeranej výšky výživného. V tejto súvislosti dovolací súd poukazuje na už skôr prijaté právne závery najvyššieho súdu vyjadrené v rozhodnutiach sp. zn. 8 Cdo 50/2017, 3 Cdo 88/2017, 3 Cdo 87/2017, 3 Cdo 226/2017. Podľa názoru najvyššieho súdu určenie výšky výživného je vždy výsledkom posúdenia vysoko individuálnych, jedinečných skutkových okolností každej prejednávanej veci, ktoré sú nezameniteľné s okolnosťami relevantnými v iných veciach, pretože kritéria na určenie rozsahu vyživovacej povinnosti (napr. schopnosti, možnosti a majetkové pomery povinného ako aj odôvodnené potreby dieťaťa a ďalšie) sú rozdielne v každej veci a odlišujú sa od prípadu k prípadu. Iný výklad by viedol k rozporu so záujmami dieťaťa, ktorému sa výživné priznáva (porovnaj 8 Cdo 50/2017). Každé jedno rozhodnutie o výživnom na dieťa je založené na riešení čisto individuálnych otázok, ktoré nemôže byť považované za pravidlo pre iné prípady (porovnaj 5 Cdo 87/2017, 3 Cdo 226/2017). Pokiaľ účelom § 421 ods. 1 písm. b/ C. s. p. zo širších hľadísk je tiež to, aby sa vyriešením niektorej, dosiaľ ešte dovolacím súdom nevyriešenej, právnej otázky vytvorila a ustálila rozhodovacia prax do volacieho súdu, je namieste konštatovanie, že vyriešením takto vysoko individuálnej otázky (akou je určenie konkrétneho rozsahu vyživovacej povinnosti) sa ani nemôže vytvoriť ustálená rozhodovacia prax do volacieho súdu. Pri posúdení a hodnotení zákonom ustanovených východísk na určenie výživného postupujú totiž sudy vždy diferencovane v každom konkrétnom prípade a nezotrvávajú na určitých striktných hraniciach (porovnaj 8 Cdo 50/2017, 3 Cdo 226/2017, 3 Cdo 88/2017). V takto individualizovanom rámci určovania konkrétnej výšky výživného zovšeobecnenie ani neprichádza do úvahy (porovnaj 3 Cdo 226/2017).

38. Z dôvodov, ktoré sú uvedené vyššie, dovolací súd odmietol dovolanie otca, a to v časti namietajúcej vadu zmätočnosti podľa § 420 písm. f/ C. s. p. ako dovolanie procesné neprípustné podľa ustanovenia § 447 písm. c/ C. s. p., v časti namietajúcej vadu podľa § 420 písm. e/ ako dovolanie podané neoprávnenou osobou podľa § 447 písm. b/ C. s. p. a vo zvyšnej časti (namietajúcej odklon odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu a tiež jeho nesprávne právne posúdenie veci v zmysle § 432 C. s. p.) podľa ustanovenia § 447 písm. f/ C. s. p.

39. Najvyšší súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania o dovolaní neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá C. s. p.).

40. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.